

Vlaanderen
is ondernemen

Oproep Circulaire Ketensamenwerking

HANDLEIDING VOOR HET INDIENEN VAN EEN PROJECTVOORSTEL
2024

Situering

De omslag naar een circulaire economie is een van de speerpunten binnen de Green Deal van de Europese Commissie. De manier waarop we met onze grondstoffen, materialen en producten omgaan heeft immers een grote impact op ons klimaat. Het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 en meerdere beleidsnota's bevestigen het belang van de transitie naar een circulaire economie om de Vlaamse economie 'futureproof' te maken. Zo kan de onze samenleving beter in onze behoeften aan grondstoffen en water voorzien en ons welzijn maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Om dit te realiseren, wordt binnen het partnerschap Vlaanderen Circulair de nadruk gelegd op een brede samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, middenveld en overheden. Vlaanderen heeft de ambitie om te evolueren naar een circulaire economie. In het Vlaams Energie- en Klimaatplan wordt de ambitie vooropgesteld om onze materiaalvoetafdruk tegen 2030 met 30% te verminderen en om onze broeikasgasuitstoot tegen 2030 drastisch te verminderen.

Inzet op ketensamenwerking

De omslag naar een circulaire economie kan enkel worden bereikt als meer bedrijven inzetten op circulaire producten, processen en diensten. Niet alleen grote ondernemingen, maar ook kmo's. Om tot circulaire oplossingen te komen, moeten verschillende schakels in een keten samenwerken. Onder keten verstaan we alle stappen die nodig zijn om een product of dienst te realiseren, te gebruiken en te verwerken na afdanking. Een circulaire ketensamenwerking heeft als doel om gezamenlijk activiteiten uit te voeren die direct of indirect leiden tot minder verbruik van (nieuwe) grondstoffen en voorkomen van afval. Deze acties reduceren de milieu-impact van de keten en beperken leveringsrisico's.

Kmo's ervaren echter vaak specifieke drempels om de implementatiestap naar circulariteit te zetten wegens een gebrek aan kennis en onzekerheid over mogelijke winsten door samen te werken. De impact op de huidige manier van werken kan zeer groot zijn en schrikt af. De grote uitdaging voor de opschaling van circulaire economie ligt dan ook in transparante en duurzame samenwerking tussen ondernemingen en andere organisaties. Hierbij staat niet de optimalisatie van één onderneming centraal maar de samenwerking die een voordeel voor alle partijen oplevert. Binnen een ketensamenwerking is wederkerigheid aldus het uitgangspunt.

Deze oproep wil vooral inzetten op het creëren van ruimte bij kmo's om concrete langdurige ketensamenwerking rond circulaire oplossingen op te zetten. De focus ligt op implementatie binnen de bedrijven. Dit in tegenstelling tot de oproepen rond living labs die vooral een oplossing zoeken en ontwikkelen voor één of meerdere systemische uitdagingen en daarom een groter en divers consortium beogen dat het volledige ecosysteem weerspiegelt.

Focus en doel van de oproep

Binnen de oproep “Circulaire ketensamenwerking” willen we proefprojecten van ondernemingen en organisaties ondersteunen die samen concreet een circulair product, proces of dienst willen ontwerpen, testen en op een duurzame manier implementeren. Zowel bij de uitwerking als de implementatie ligt de focus op een langdurige, duurzame en gelijkwaardige samenwerking tussen de betrokken partijen waarbij éénieder een winst realiseert in het businessmodel.

Welke bijdragen aan de omslag in de circulaire economie verwachten we in deze oproep:

- Het circulaire ketenproject richt zich op het realiseren van op de markt verhandelbare of toepasbare producten, processen of diensten. Bij toepassing leiden ze tot een **grondstoffenbesparing** en/of **afname-** van de **CO₂-uitstoot**.
- De subsidie stimuleert initiatieven die zo hoog mogelijk op de **R-ladder**¹ van circulaire strategieën staan.
- Het project beoogt een duurzame blijvende samenwerking na afloop van het project. In het projectvoorstel wordt gespecificeerd hoe de verschillende projectpartners hieraan invulling geven.

Wat komt in aanmerking?

In deze oproep richten we ons naar bestaande partnerschappen die hun samenwerking willen versterken om zo meer circulair te worden, en nieuwe partnerschappen die potentieel zien in het concreet opzetten van een samenwerking. We willen partners de tijd geven om elkaars belangen te leren kennen en begrijpen, de nodige kennis te delen, en organisatorische, juridische of financiële drempels weg te werken. Er wordt geen beperking opgelegd naar sectoren of thema's.

Soorten activiteiten

Het kan uitdagend, duur en complex zijn om een samenwerking en gemeenschappelijk circulair business model op te zetten. Het uitwerken van zo'n gemeenschappelijk businessmodel en de concrete implementatie is daarom steunbaar in dit instrument.

Daarnaast zijn er vaak veel randvoorwaarden voor mogelijke partners en is er verkennend onderzoek nodig om na te gaan of er een match is. Bijvoorbeeld:

- bij het afnemen van een reststroom van een andere organisatie moet bekeken worden of de stroom effectief geschikt is en hoe de organisatie de nodige acties kan nemen om de reststroom aan te leveren (kwaliteitscontrole, verpakking, investeringen, ...).
- bij de shift van een verkoopmodel naar een product-as-a-service model moet er op een nieuwe manier samengewerkt worden met logistieke partners (just-in-time logistiek, onderhoud, ...) en moet er op een andere manier gefinancierd worden (prefinanciering, ...).

¹ <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/dossiers/circulaire-economie/naar-een-circulaire-toekomst#drie-principes-10-keer-r>

Omdat elk project een andere aanpak zal vereisen, wordt voorzien dat een breed pallet aan acties en activiteiten mogelijk is. Het kan hierbij onder meer gaan om een combinatie van meerdere van de activiteiten in onderstaande niet-exhaustieve lijst:

- **Behoeften en uitdagingen begrijpen:** voer diepgaande gesprekken, enquêtes of workshops uit om inzicht te krijgen in de behoeften, uitdagingen en kansen van elke ketenpartner. Begrijp wat hen motiveert (of niet) om deel te nemen aan het circulaire ketenproject.
- **Gemeenschappelijke doelen vaststellen:** werk samen met ketenpartners om gemeenschappelijke doelen te formuleren voor het circulaire ketenproject. Deze doelen moeten betrekking hebben op duurzaamheid, circulaire praktijken en gezamenlijke voordelen.
- **Pilootprojecten faciliteren:** start met kleine pilootprojecten om de haalbaarheid van circulaire praktijken te testen. Dit kan helpen om risico's te minimaliseren en succesverhalen te genereren die andere belanghebbenden kunnen inspireren.
- **Circulaire businessmodellen ontwikkelen:** werk samen met bedrijven om circulaire businessmodellen te ontwerpen en te implementeren, zoals leasing, refurbishment services, product-as-a-service, etc.
- **Data en informatie delen:** onderzoek systemen om gegevens te delen over grondstoffen, processen, recycling en milieu-impact. Dit kan transparantie vergroten en samenwerking ondersteunen.
- **Proof of concepts uittesten** tussen bedrijven.
- ...

VLAIO biedt vrijblijvend de gratis dienstverlening aan van de [VLAIO bedrijfsadviseurs](#) om de aanvragers te ondersteunen bij de voorbereiding van hun voorstel. Zij hebben een [breed zicht op het circulaire ecosysteem](#) in Vlaanderen en werken nauw samen met het VLAIO- netwerk. Hieronder enkele praktische voorbeelden waarmee de bedrijfsadviseurs kunnen helpen:

- helder krijgen van de doelstellingen van het project;
- analyseren van de waardeketen, ontdekken van risico's en afhankelijkheden tussen partners;
- zoeken naar ontbrekende partners of kennis om de waardeketen te kunnen omvatten;
- helpen bij het opstellen van de begroting.

Sommige van bovenstaande punten gebeuren best voorafgaand aan de indiening van het project, maar kunnen mogelijk ook tijdens het project verdergezet worden.

Meer inspiratie rond circulaire tools vind je op: <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/duurzaam-ondernemen/circulaire-economie/tools-om-mee-aan-de-slag-te-gaan>

Wat komt niet in aanmerking?

1) Identificeren van belanghebbenden/matchmaking komt niet in aanmerking.

Hieronder verstaan we:

Het partnerschap moet reeds gevormd zijn, één organisatie die op zoek gaat naar partners waar dit project initieel mee kan worden opgestart maakt geen onderdeel uit van de oproep. Er moet dus een eerste analyse gebeurd zijn van de belangrijkste belanghebbenden die betrokken zijn bij de specifieke sector of

industrie waarin het project een circulaire keten wil creëren en de kern van het partnerschap moet gevormd zijn bij de opstart van het project.

Het kan echter wel voorkomen dat nieuwe belanghebbenden tijdens de projectuitvoering opduiken en betrokken worden. Zij kunnen tijdens het project niet meer opgenomen worden als formele partner (zie hierna). Indien voldaan wordt aan de vereisten uit de controle richtlijnen kunnen deze wel ingeschakeld worden als onderaannemer.

2) Activiteiten die gesteund kunnen worden via het regulier steunaanbod van VLAIO komen niet in aanmerking

Hieronder verstaan we:

Activiteiten die gesteund kunnen worden via het regulier steunaanbod van VLAIO, worden in eerste instantie geacht daarvan gebruik te maken (bv. bedrijfsgericht onderzoeksproject, groeitraject van één bedrijf, ...). Uiteraard kan er wel samengewerkt worden met een bedrijf dat dergelijk traject heeft lopen, maar er mag geen risico zijn op dubbelfinanciering. Daarnaast is het niet de bedoeling om advies- of begeleidingsactiviteiten op te zetten of uit te bouwen die reeds door andere partners in het [VLAIO-netwerk](#) worden uitgevoerd.

3) Een project dat voornamelijk één organisatie of bedrijf ten goede komt.

Wie komt in aanmerking?

Een samenwerkingsverband, dat werd geconcretiseerd in een samenwerkingsovereenkomst, met minimaal 2 niet-verbonden kmo's². Daarnaast kan het partnerschap aangevuld worden met alle partners die nodig zijn om de keten ook na dit project te laten functioneren.

Belangrijk is om binnen dit partnerschap goed na te denken over de verschillende rollen van de partners:

Aanvrager

De aanvrager is degene die de aanvraag indient bij VLAIO. De aanvrager moet over rechtspersoonlijkheid beschikken, een inschrijvingsnummer in de Kruispuntdatabank voor Ondernemingen en een exploitatiezetel gevestigd in het Vlaams Gewest hebben. De aanvrager neemt een belangrijke rol in bij de opzet en uitvoering van het project. Daarnaast is de aanvrager hét aanspreekpunt voor VLAIO voor het project. Alle communicatie met betrekking tot het project, de subsidie, de rapportering, ... verloopt via de aanvrager. De aanvrager neemt een coördinerende rol op tussen de verschillende projectpartners: de aanvrager verzamelt de nodige informatie in het kader van de indiening van de aanvraag en rapportering van het project, en zorgt voor verspreiding van informatie van VLAIO naar de partners. De aanvrager

² Verbonden ondernemingen zijn ondernemingen waartussen een deelnemingsrelatie – direct of via een andere onderneming – bestaat van meer dan 50% van het kapitaal of de stemrechten. Meer info: [‘Wat zijn verbonden ondernemingen’](#)

ontvangt de subsidie en zorgt dat deze (deels) doorgestort wordt naar de andere projectpartners. Hij zorgt dat hierover duidelijke afspraken tussen de projectpartners zijn gemaakt.

Projectpartner

De projectpartners voeren het project (mee) uit. De projectpartner levert een inhoudelijke bijdrage aan het project door minstens inzet van menskracht en staat mee in voor de disseminatie van kennis over het project. De projectpartner is onrechtstreeks medebegunstigde van de subsidie (en krijgt dus een deel van de subsidie doorgestort van de aanvrager). Voor projecten binnen deze oproep kan het gaan om partners uit de sociale economie zoals maatwerkbedrijven, of semi-publieke actoren die diensten van algemeen en economisch belang opnemen zoals intercommunales.

Onderaannemer

De onderaannemer is een partij die tegen betaling aan marktconforme tarieven een werk uitvoert of dienst levert die nuttig is voor het project maar die verder geen sturende of uitvoerende rol opneemt in de uitvoering van het project. De onderaannemer wordt aangestuurd door de aanvrager of een projectpartner. Binnen de projectpartners is consensus over de keuze en opdrachtomschrijving van de onderaannemer. **Binnen deze oproep** kunnen organisaties zoals sectorfederaties, kennisinstellingen, ... die over relevante en noodzakelijke kennis beschikken, enkel als onderaannemer ingezet worden.

Kader voor de steun

De steun wordt toegekend in uitvoering van het Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap (24/04/2009 en latere wijzigingen). Bij de toekenning beschouwen we de activiteiten onder deze projecten als economische activiteiten.

Economische activiteiten: de-minimis

Voor deze oproep wordt ervan uitgegaan dat het om economische activiteiten gaat waarbij de staatssteunregels gevolgd moeten worden. De steun wordt daarom toegekend onder de de-minimisverordening.

Meer toelichting over de-minimis en een overzicht van de steuninstrumenten van VLAIO die hieronder vallen: <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/financiering/overheidsmaatregelen/veelgestelde-vragen-de-minimis>

Subsidie en projectbegroting

Projectduur

De subsidie wordt toegekend voor een periode van maximaal 2 jaar. De subsidieperiode, de periode waarin subsidieerbare kosten gemaakt kunnen worden, kan ten vroegste van start gaan de eerste dag van de maand volgend op de maand van indiening. De projecten zelf moeten ten laatste binnen de 3 maanden na de beslissing tot subsidiëring van start gaan.

Subsidiepercentage en maximaal steunbedrag

Het budget voor deze oproep is 3,5 miljoen euro. De subsidie bedraagt maximaal 80% van de aanvaarde projectkosten en maximaal het *netto te financieren saldo* (zie verder). Voor deze oproep is het minimumpercentage eigen inbreng voor elke partner bepaald op 20%. Het maximale steunbedrag per project bedraagt 100.000 euro.

Projectbegroting

Er moet in de bijlage 'Projectbegroting' bij het aanvraagformulier een projectbegroting worden opgenomen voor het volledige project. Deze begroting moet een gedetailleerde raming van alle kosten bevatten - ongeacht of die volledig door de subsidie worden gedekt of niet - en van alle inkomsten. De kosten die in aanmerking komen, staan beschreven in de bijlage 'Controlerichtlijnen'.

Voor de bepaling van de 20% private inbreng komen zowel eigen inbreng, projecteigen opbrengsten, sponsoring in geld en sponsoring in natura in aanmerking.

Netto te financieren saldo (NFS)

Het 'netto te financieren saldo' is het saldo van het aanvaardbaar projectbedrag dat nog moet gefinancierd worden na aftrek van de beschikbare middelen in natura (zoals bv. sponsoring, giften, eigen werk, eigen inbreng in natura) en de financiële middelen (zoals bv. cash middelen) zoals voorzien in de begroting van het project.

Kennisdeling en communicatie

Kennisdeling

Het is de bedoeling dat de opgedane kennis, zowel over goede als niet-geslaagde praktijken, breed gedeeld wordt. Kennisdeling en communicatie maken daarom inherent onderdeel uit van het project. We verwachten dan ook dat de leerlessen uit het traject, de aanpak en de acties en experimenten verzameld en gedeeld worden. Hiervoor moet een expliciet werkpakket worden opgesteld binnen het plan van aanpak.

Met het oog op bovenstaande communicatie en kennisdeling wordt zowel aan de partners als aan VLAIO een niet-exclusief gebruiksrecht toegekend m.b.t. de vermogensrechten die rusten op de werken die in dit kader worden gecreëerd. Dit niet-exclusief gebruiksrecht geldt o.a. voor communicatie via de eigen kanalen van de partners, communicatie via de kanalen van VLAIO en Vlaanderen Circulair (via storytelling, nieuwsberichten, testimonials, ...), voor kennisdeling door opzet of deelname aan diverse platformen en netwerken, ... Dit niet-exclusief gebruiksrecht omvat het gebruik van de werken in hun geheel of ten dele, op eender welke wijze, in oorspronkelijke of in gewijzigde of bewerkte vorm.

Communicatie

De kennisdeling is gekoppeld aan de specifieke communicatierichtlijnen die VLAIO heeft uitgewerkt. Verdere duiding rond communicatieverplichting verbonden aan deze steun werden uitgewerkt op <https://www.vlaio.be/nl/over-ons/communicatieverplichtingen-partners>

Het etiket van de Vlaamse overheid, meer specifiek VLAIO, is een kwaliteitslabel dat toegekend wordt aan het gesubsidieerde project. Dit betekent dat dit logo ook de nodige visibiliteit verdient.

Hoe indienen?

Om in aanmerking te komen, ben je verplicht gebruik te maken van het aanvraagformulier ('Aanvraagformulier oproep 2024') en de begrotingstemplate ('Begroting') die door VLAIO ter beschikking wordt gesteld.

De definitieve indiening gebeurt via een online indieningsplatform. Dit platform is bereikbaar via de gekende roze knop 'Aanvragen' via www.vlaio.be. De uiterlijke indieningsdatum is **13 juni 2024 om 14 uur**. De datum en het uur van ontvangst op de server van VLAIO telt als bewijs. Binnen de 15 minuten na indiening, ontvang je een samenvatting als bewijs van indiening.

Hou er rekening mee dat alle partners zich moeten registreren, dat elke partner zijn eigen deelbegroting moet opladen en dat de rechtsgeldig vertegenwoordiger van elke partner de indiening van de aanvraag digitaal moet ondertekenen.

Selectie en evaluatie

Ontvankelijkheidsanalyse

De projecten zullen eerst door VLAIO beoordeeld worden op hun ontvankelijkheid. VLAIO kan contact opnemen met de aanvrager tijdens de ontvankelijkheidsanalyse om de aanvraag te vervolledigen. Indien de steunaanvraag niet ontvankelijk wordt bevonden, wordt de hoofdaanvrager hiervan op de hoogte gebracht en wordt het project niet verder geëvalueerd.

De ontvankelijkheidscriteria zijn de volgende:

- de aanvraag werd tijdig ingediend via het online portaal;
- de aanvraag, inclusief de begrotingstemplate en samenwerkingsovereenkomsten zoals aangeleverd door VLAIO, is volledig;
- er is voldaan aan de algemene administratieve voorwaarden m.b.t. vorm van de indiening en de deelnemende organisaties;
- de initiatiefnemer van het project heeft een rechtspersoonlijkheid die in aanmerking komt voor steun in deze oproep;
- het project heeft een duurtijd van maximaal 2 jaar;
- het project start ten vroegste op de eerste dag van de maand volgend op de indiening;
- het project wordt gefinancierd met minimum 20% inbreng;
- het project wordt uitgevoerd door een consortium met minimaal twee niet verbonden kmo's;
- de-minimis verklaring op eer van alle (on)rechtstreeks begunstigden (aanvrager, projectpartners) is ingevuld;
- de aanvrager en projectpartners hebben op de indieningsdatum van de steunaanvraag geen achterstallige schulden bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid;
- verklaring geen onderneming in moeilijkheden.

Aanvragers worden per mail op de hoogte gesteld indien hun project ontvankelijk wordt bevonden.

Evaluatieproces

De ontvankelijke aanvragen worden inhoudelijk beoordeeld door VLAIO dat hiervoor beroep kan doen op externe deskundigen. Het agentschap kan er voor opteren met de aanvragers een gesprek te organiseren en kan indien nodig bijkomende informatie opvragen.

Evaluatiecriteria

Elk criterium wordt beoordeeld en krijgt een puntenscore. Projecten moeten minimum 50% op elk criterium scoren én in totaal 60% behalen om in aanmerking te komen voor steun. Bij de beoordeling wordt uitgegaan van de volgende evaluatiecriteria:

- Mate dat het voorstel inspeelt op de doelstellingen van de oproep (20 punten):
 - mate dat het project inspeelt op de focus van de oproep.
- Kwaliteit van het voorstel (30 punten):
 - de relevantie en doelmatigheid van het werkplan en de haalbaarheid van het voorstel;
 - de verhouding prijs-potentiële meerwaarde van het project.
- Kwaliteit van het partnerschap (25 punten)
 - mate dat alle relevante partners van de keten betrokken zijn;
 - de competentie en expertise van de uitvoerders die zullen bijdragen aan het welslagen van het project en de kwaliteit van de samenwerking.
- Hefboomeffect van het voorstel (25 punten):
 - gaat het partnerschap voorbij de eigen bedrijfspoot en de eigen comfortzone in zowel samenwerking als communicatie;
 - garantie op uitrol van het uiteindelijk ontwikkelde circulaire businessmodel, en in het verlengde daarvan de multipliceerbaarheid binnen andere bedrijven;
 - mate dat de beoogde resultaten duidelijk en meetbaar zijn en een positieve bijdrage leveren aan de vermindering van de materiaalvoetafdruk en de klimaatdoelstellingen in Vlaanderen.

De jury kan bij de beoordeling van een projectvoorstel op basis van de bovenvermelde criteria bepaalde werkpakketten of onderdelen van een project schrappen of de budgetten verminderen.

Rangschikking

De projecten worden in dalende volgorde gerangschikt volgens hun totaalscore. Indien projecten gelijk scoren, dan wordt het project dat het hoogst scoort op R-ladder (zie focus oproep) hoger gerangschikt.

VLAIO geeft vervolgens een advies aan de bevoegde minister over de steun aan de projecten rekening houdend met het beschikbare budget. De bevoegde minister neemt op basis van dit advies de beslissing waarna VLAIO de aanvragers informeert.

Ook nuttig om te weten

Rapportering en uitbetaling

- De steun zal worden uitbetaald in 3 schijven.

- Een eerste schijf van 40% kan worden aangevraagd na de beslissing tot toekenning van de subsidie en op voorwaarde dat de indiener verklaart dat het project is gestart en er een samenwerkingsovereenkomst is ingediend.
- Een tweede schijf van 30% kan worden aangevraagd op voorwaarde dat er een tussentijds verslag wordt ingediend en 60% van de kosten gemaakt zijn.
- Een derde schijf van 30% kan worden aangevraagd, binnen de 6 maanden na afloop van het project en op voorwaarde dat de indiener een eindverslag indient en alle bewijsstukken van gerealiseerde ontvangsten en gemaakte kosten overmaakt.

Voor de uitbetaling van het saldo zal een controle uitgevoerd worden door de inspecteurs van VLAIO.

Indien minder kosten zijn gemaakt, wordt de subsidie verhoudingsgewijs verminderd, rekening houdend met het maximale subsidiepercentage van 80% en het netto te financieren saldo. Te veel uitbetaalde steun zal worden teruggevorderd.

Communicatierichtlijnen

Goedgekeurde projecten moeten de communicatierichtlijnen van VLAIO volgen. Je kan die alvast doornemen op <https://www.vlaio.be/nl/over-ons/communicatieverplichtingen-partners>

Elk communicatievoorstel moet eerst voorgelegd worden aan de communicatiedienst van VLAIO via communicatie@vlaio.be. De collega's denken graag met jullie mee en geven snel advies. Je plaatst daarbij circulair@vlaio.be in cc.

Meer info

Op www.vlaio.be vind je naast deze handleiding ook het ministerieel besluit waarmee deze oproep gelanceerd werd, het aanvraagformulier, een model van samenwerkingsovereenkomst, het sjabloon voor de projectbegroting en de controlerichtlijnen.

Voor meer inlichtingen over deze oproep kan je terecht bij VLAIO. Je kan hiervoor mailen naar circulair@vlaio.be.

Het is mogelijk dat VLAIO ook een infosessie rond deze oproep organiseert. Op deze sessie kunnen verschillende elementen uit de handleiding toegelicht worden en is er mogelijkheid om vragen te stellen. Indien zo'n infosessie georganiseerd wordt, zal de info daarover op de VLAIO-website gepubliceerd worden.

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van (**datum**) houdende de uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 24 april 2009 tot toekenning van steun aan projecten voor ketensamenwerking.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,
Jo Brouns

VLAIO
Koning Albert II-laan 15 bus 331
1210 Brussel
www.vlaio.be